

ΚΡΙΤΙΚΗ

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ - ΛΟΥΙΤΖΙ ΠΙΡΑΝΤΕΛΟ

«Έξι πρόσωπα ζητούν συγγραφέα»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Πιραντέλο (1867 - 1936) υπήρξε ιδιότυπος συγγραφέας, που ξετυλίγει τους θεατρικούς του μύθους πάνω στην τριπλή μάσκα, σε ένα στίλ παραλόγου και λογικού μαζί.

«Έτσι είμαι, έτσι νομίζουν οι άλλοι ότι είμαι, έτσι πιστεύω ο ίδιος ότι είμαι». Πάνω σ' αυτόν τον καμβά δημιούργησε έργα αριστουργηματικά, που τον καθιέρωσαν ως έναν από τους μεγαλύτερους θεατρικούς συγγραφείς του περασμένου αιώνα. (Έτσι είναι, αν έτσι νομίζετε, Η ηδονή της τιμότηας. Οι ρόλοι τους στο παιχνίδι, Όλα για το καλό κ.λπ.).

Για να το πούμε αναλυτικότερα, υπάρχει μία εσωτερική μάσκα. Αυτή τη βλέπει μόνο το πρόσωπο που τη φοράει. Υπάρχει η εξωτερική μάσκα, που ο άνθρωπος γίνεται γνωστός στους γύρω του. Πού - ρωτάει ο Πιραντέλο - μπορούμε να βρούμε όποια αντικειμενική αλήθεια ή πραγματικότητα και νά 'ναι; Αφού όλα είναι σχετικά, μπορούμε να βρούμε πουθενά βεβαιότητα;

Στο «Έξι πρόσωπα ζητούν συγγραφέα» (1921), η πλοκή είναι γνωστή. Είμαστε σε κάποιο θέατρο την ώρα που γίνεται η πρόβα ενός νέου έργου. Το έργο αυτό είναι του Πιραντέλο, «Το παιχνίδι των ρόλων». Ο σκηνοθέτης, κ. Μαυρίκιος, όμως, αντί του πιραντελικού έργου, έβαλε τη δική του πρόσφατη «Ηλέκτρα» και μάλιστα ξανάγραψε το έργο. Δεν ξέρω αν αυτό ευνόησε το αριστούργημα του Πιραντέλο. Μου φαίνεται πως όχι. Ούτε μπορούμε να ισχυριστούμε ότι στην Αγγλία αντικαθιστούν το «Παιχνίδι των ρόλων» με έργα του Σαίξπηρ.

Τέλος πάντων, αυτό είναι μία λεπτομέρεια, έστω και ασήμαντη, γιατί η παραπέρα πλοκή του έργου κύλησε ομαλά, χωρίς μεγάλες επεμβάσεις του σκηνοθέτη.

Εκεί που ξαφνικά παρουσιάζονται έξι πρόσωπα, ο Μαυρίκιος ακολούθησε την πιραντελική άποψη πως τα πρόσωπα αυτά είναι ολοκληρωτικά διαμορφωμένα, αλλά όμως ψάχνουν με αγωνία να βρουν συγγραφέα για να εκπληρώσουν τον προορισμό τους.

Ο πατέρας, ο αρχηγός της ομάδας, μπερδεύεται και σκοντάφτει, καθώς προσπαθεί να δώσει εξηγήσεις στον σαστισμένο θιασάρχη. Τη στιγμή που ο θιασάρχης αποκαλεί όλους αυτούς που ψάχνουν για συγγραφέα τρελούς, ο πατέρας της ομάδας απολογείται με όλη τη διαλεκτική του Πιραντέλο για το θέατρο: «Λέω κύριε, πως τρέλα πραγματικά είναι να βάζουμε τα δυνατόν μας για να κάνουμε το αντίθετο. Δηλαδή να ζητάμε την αληθοφάνεια. Μα τούτη η τρέλα είναι ο μοναδικός λόγος της ύπαρξης του ηθοποιού».

Και προχωρώντας ο Πιραντέλο στη θαυμάσια αυτή στιγμή του έργου, βάζει τον πατέρα και αρχηγό της ομάδας να λέει: «Ποιος ήτανε ο Σάντσο Πάντσα; Κι όμως, ζει αιώνια, γιατί είχε την τύχη να βρεθεί μία γόνιμη φαντασία που του έδωσε την αιώνια ζωή».

Στη διαγραφή της πλοκής, ο θιασάρχης πείθεται να τοποθετήσει τον καθένα σε κάποιο ρόλο. Και το έργο κυλάει μέσα σε μία εξφρενη φαντασία, ώσπου στο τέλος, όταν ύστερα από το άκουσμα μιας πιστολιάς και

ενός ηθοποιού απ' αυτούς να πέφτει νεκρός, ο θιασάρχης αναφωνεί: «Προσποίηση! Πραγματικότητα!».

Αυτό είναι το συγκλονιστικό ερώτημα κάθε συνειδησης που βγαίνει από ένα δυνατό έργο, τη στιγμή που οι θεατές μετουσιώθηκαν με τους ρόλους.

Δεν θα έλεγα σπουδαία τη σκηνοθεσία του κ. Μαυρίκιου, αν και ήταν σε πολλά σημεία μέσα στο κλίμα της πιραντελικής φαντασίας και συμφωνών με την άποψη κάποιου που προηγήθηκε στις εντυπώσεις, πως «ο ναρκισσισμός των σκηνοθετών, πιραντελικό σύνδρομο είναι». Αλλά η μετάφρασή του ήταν πολύ καλή, πολύ έδενε με τις επινοήσεις και τα θεατρικά παράλογα ξεσπάσματα του μεγάλου συγγραφέα.

Τα σκηνικά του κ. Πολυχρονιάδη ευρη-

ματικά, τόνισαν την όλη ατμόσφαιρα και υπέροχα τα κοστούμια της κ. Μανωλοπούλου.

Ο Λάζαρος Γεωργακόπουλος - στον ρόλο του πατέρα - είχε πλούσια εσωτερικότητα και διέγραψε καθαρά τη βασανιστική του επιθυμία να σαρκώσει τον ηγετικό του ρόλο στην ομάδα που αναζητούσε συγγραφέα. Ήταν ίσως η καλύτερή του από τις τελευταίες του παρουσίες.

Οι παλιοί ηθοποιοί Όλγα Τουρνάκη και Γιάννης Βογιατζής με την πείρα τους κινήθηκαν μέσα στο διαλεκτικό θεατρικό παιχνίδι με άνεση, ενώ ο Νίκος Καραθάνος ήταν υπέροχος στον ρόλο του.

Επίσης, ο Δελβερούδης και η Κολιανδρή κινήθηκαν αρκετά καλά και, τέλος πάντων, αν πιστέψουμε πως κάτι ξέρουμε απ' αυτό το παράξενο πιραντελικό παιχνίδι, ήταν μέσα στο κλίμα μίας παλινδρόμησης και μίας επιθετικής διάθεσης, όπως κάποτε η Ζερβού και ο Μανδαλιός. Η Λυδία Φωτοπούλου, μία βακχική φιγούρα σε νεότροπο στίλ από αυτό της αρχαίας τραγωδίας, ενώ η Βαγγελιώ Ανδρεαδάκη διέχυσε στην τραγική της μάσκα την απελπισμένη της διάθεση. Ο Κώστας Ζαχαράκης, εφιαλτικός στην αποκριτική αμφιέσή του, μου θύμισε κάτι από την τραγική ταινία «Ορφéo-νέγκρο».

Μπορούμε να πούμε πως πολλά ανεδύθησαν και πολλά πνίγηκαν σ' αυτή την πολύχυμη θεατρική γιορτή ενός εξωφρενικού θεατρικού ονείρου, καθώς ο θιασάρχης τελικά αναφωνεί: «Προσποίηση! Πραγματικότητα! Άντε στον διάβολο όλοι σας! Φως! Φως! Φως!».